

МІСЦЕ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ГОЛОВНОГО БУХГАЛТЕРА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РАЦІОНАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ

Сучасні умови господарювання висувають високі вимоги до рівня професійних знань і вмінь головного бухгалтера, на якого покладено виконання великої кількості завдань. Це й управління колективом і роботою бухгалтерської служби, ведення фінансового, податкового та управлінського обліку, своєчасне опрацювання податкового та господарського законодавства, виконання функцій фінансового директора (за відсутності такої посади на підприємстві) тощо.

Яким же повинен бути головний бухгалтер, щоб не призвести до упущень, помилок в організації та веденні бухгалтерського обліку.

Для забезпечення ведення бухгалтерського обліку підприємство самостійно обирає форми його організації, однією з яких є введення до штату підприємства посади бухгалтера або створення бухгалтерської служби на чолі з головним бухгалтером, завдання й обов'язки якого визначені в Законі № 996-XIV і Довіднику кваліфікаційних характеристик професій працівників [1, 2]. Так, згідно з п. 7 ст. 8 Закону № 996-XIV головний бухгалтер:

- забезпечує дотримання на підприємстві встановлених єдиних методологічних засад бухгалтерського обліку, складання і подання в установлені строки фінансової звітності;
- організує контроль за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій;
- бере участь в оформленні матеріалів, пов'язаних із нестачею та відшкодуванням втрат від нестачі, крадіжки і псування активів підприємства;
- забезпечує перевірку стану бухгалтерського обліку у філіях, представництвах, відділеннях та інших відокремлених підрозділах підприємства.

Конкретний перелік завдань та обов'язків головного бухгалтера, його права, повноваження та відповідальність наводяться в посадовій інструкції, яка розробляється і затверджується на основі Довідника [2]. Саме посадова інструкція може вирішити чимало конфліктних ситуацій, що можуть виникнути на практиці.

Основними якостями головного бухгалтера визначаються: професійно-ділові, адміністративно-організаційні, соціально-психологічні та моральні. Саме ці якості стануть в пригоді головному бухгалтеру під час організації облікового процесу, його організаційного забезпечення та організації праці виконавців.

Головний бухгалтер повинен мати достатній досвід та високу теоретичну підготовку, вміло моделювати структуру облікового апарату, знати економіку й організацію виробничого процесу на підприємстві, своєчасно реагувати на зміни в чинному законодавстві, досконало володіти технікою обліку, бути в курсі найновіших досягнень наукової, облікової та економічної думки. Тобто, головний бухгалтер це висококваліфікований спеціаліст із сформованою організаційною, економічною, правовою, економіко-математичною, плановою та професійно-етичною культурою.

Висока організаційна культура головного бухгалтера передбачає, що він повинен знати моделювання елементів організації бухгалтерського обліку (що охоплює процеси створення або вибору моделей форм організації та форм ведення обліку), структуру апарату бухгалтерії і технологію обліково-аналітичного процесу, добирати і розставляти кадри облікового апарату, розподіляти функції, права і відповідальність між працівниками довіреного йому підрозділу, раціонально організувати свою працю та працю підлеглих, ефективно контролювати виконання завдань, уміло вивчати і впроваджувати передовий досвід організаційної роботи.

Саме від організаційної культури головного бухгалтера залежить забезпеченість цілісності, прозорості та своєчасності обліку господарських операцій, а також правильність складання та гарантування достовірності показників бухгалтерської звітності.

Ефективність професійної діяльності головного бухгалтера закономірно пов'язана з його економічною культурою, яка передбачає глибоке оволодіння теоретичними знаннями в галузі економічних наук (практичному їх застосуванні), уміння орієнтуватися в потоці економічної інформації, розуміння причин виникнення певного дисбалансу в економіці, знання принципів економічної політики держави тощо. Економіка, як відомо, може перебувати в тіньовому секторі, що є однією з причин циклічного коливання виробництва. Тому на кожне таке "коливання", як правило, з'являються нові нормативно-правові акти. Тільки високий рівень економічної культури дасть змогу усвідомити вимушений (хоча й невинуватий) і, головне, тимчасовий характер таких правових норм.

Відповідно, економічна культура головного бухгалтера тісно пов'язана із правовою, яка, в свою чергу, потребує знань основ господарського, трудового та податкового законодавства, положень з бухгалтерського обліку та інших нормативних документів.

Економіко-математична культура передбачає певний рівень знань щодо застосування економіко-математичних методів під час вирішення облікових завдань.

Планова культура головного бухгалтера відображає вміння планувати роботу на різні терміни та вносити в плани оперативні корективи. Це та здібність головного бухгалтера, що інтегрує ряд професійних вимог до інтелекту, уваги, пам'яті.

Актуальним на сьогодні залишаються питання формування професійно-етичної культури головного бухгалтера, що виявляється у певних моральних категоріях, які виступають якостями особистості головного бухгалтера і визначаються як відносно стійкі утворення особистості, що не залежать від тимчасової ситуації, і які є виявом моралі та волі людини. Ступінь морального розвитку, що проявляється у культурі моральної свідомості, культурі моральних почуттів та моральної поведінки, характеризує рівень моральної культури головного бухгалтера, а це, в свою чергу, є основою управлінської культури як сукупності типових для керівника цінностей.

Головний бухгалтер повинен знати основи організації колективу, формування здорового морально-психологічного клімату в ньому, виховання підлеглих, запобігання можливим конфліктам у колективі. Елементами професійно-етичної культури є особистий приклад, уміле керівництво підлеглими, здійснення організаторських і виховних функцій.

Отже, вважаємо, що організація обліку, це цілеспрямована діяльність керівництва підприємства, в тому числі головного бухгалтера (із врахуванням типових для цієї професії цінностей), по створенню, постійному впорядкуванню та удосконаленню системи бухгалтерського обліку з метою забезпечення вихідною обліковою інформацією користувачів.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996 – XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників, затверд.наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 29.12.2004 р. № 336 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Акименко О.Ю. Рациональна організація обліку як основа забезпечення ефективного управління підприємством / О.Ю. Акименко // Вісник Чернігівського державного технологічного університету: зб. – Чернігів: ЧДТУ, 2013. – №3 (68). – С.69–75.- (Серія «Економічні науки»).
4. Кундря – Висоцька О.П. Організація обліку / О.П. Кундря-Висоцька.– К.: Алерта, 2007. – 223 с.
5. Організація бухгалтерського обліку : навчальний посібник / За ред. В.С. Леня. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 696 с.
6. Організація бухгалтерського обліку : підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – 3-тє вид., доп. і перероб. – Житомир : ПП «Рута», 2002. – 592 с.
7. Організація бухгалтерського обліку і аналізу господарської діяльності [Текст] / А.М. Кузьмінський, В.В. Сопко. – К. : Вища шк., головне видавництво, 1986. – 256 с.